

היום נלמד בעזרת ה':

בבא קמא דף קי

אמר רב ששת אם היה כהן טמא: כהן שזכה בפייס (מתוך כהני המשמר שלו) להקריב קרבן ציבור, והוא טמא. הוא יכול למסור את הקרבן לכל כהן שירצה, אבל את החלק שלו בבשר ובעור שהוא אמור לקבל יחד עם אנשי המשמר, הוא לא יכול למסור לכהן אחר אלא הוא הולך לאנשי המשמר. (תוס' ר"ד).

והטעם, בגלל שהדין הוא 'טומאה הותרה בציבור' ואם כן הכהן הטמא יכול להקריב את הקרבן-ציבור, ולכן הוא יכול למנות כהן אחר שיהיה שליח להקריב אותו במקומו. אבל אכילת קרבן לא הותרה בטומאה ולכן הוא לא יכול למנות שליח לאכילה אלא היא חוזרת לכל בני המשמר.

שאלה: **היכי דמי:** איך מדובר? אם יש כהנים אחרים במשמר שהם טהורים, וכי הטמאים יכולים בכלל לעבוד? ומכיון שהם לא יכולים לעבוד, אם כן הם גם לא יכולים למנות כהן אחר לשליח לעבוד בשבילם.

ואם אין כלל כהנים טהורים, מדוע הבשר והעור הולכים לאנשי המשמר והרי טמאים האסורים באכילה.

תשובה: **אמר רבא:** מדובר שכל הכהנים שבמשמר שאינם בעלי מום טמאים, אבל הכהנים הבעלי מום טהורים. הדין הוא שכהן בעל מום פסול להקרבה אבל כשר לאכילה. ולכן הכהן הטמא יכול למנות לשליח כהן ממשמר אחר שהוא טהור ואינו בעל מום לגבי ההקרבה (מכיון שטומאה התורה בציבור והוא עצמו היה יכול להקריבו, כי כאמור כל הכהנים שיכולים להקריב במשמר שלו דהיינו שאינם בעלי מום הם טמאים). אבל לגבי האכילה מכיון שהכהנים הבעלי מומין שבמשמר הם טהורים והם כשרים לאכילה, הבשר והעור הולכים אליהם.

אמר רב אשי אם היה כהן גדול אונן: שנפטר לו אחד משבעה הקרובים, ויש לו קרבן שלו שהוא צריך להקריב. הוא יכול למסור את ההקרבה לכל כהן שירצה, והבשר והעור הולכים לאנשי המשמר. והטעם, משום שכהן גדול כשר להקרבה

אפילו בטומאה, אבל לא לאכילה. ולכן לגבי ההקרבה הוא יכול למנות שליח ולא לגבי האכילה.

קושיא: מאי קמ"ל: מה החידוש בדברי רב אשי?

ואינו חולק לאכול לערב: אפילו שבערב מסתיימת האנינות שלו מן התורה (אמנם מדרבנן יש אנינות גם בלילה שלאחר יום המיתה), הוא לא יכול לקבל חלק בקרבן ולאכול אותו בערב, משום שבזמן הקרבת הקרבן הוא היה אונן.

תירוץ: סלקא דעתך אמינא: היינו חושבים שרק הקרבת הקרבן בעצמו הותרה לו באנינות, אבל הוא לא יכול למנות שליח שיקריב בשבילו. קמ"ל.

משנה: הגוזל את הגר וכו'. הגוזל גר שאין לו יורשים ונשבע לשקר ולאחר מיתת הגר הודה שגזל את הכסף.

היה מעלה את הכסף: היה הגזלן מעלה את הכסף ואת קרבן האשם לירושלים, ובאמצע הדרך הגזלן מת, הכסף ניתן לבניו. משום שבעיקרון האבא זכה בכסף כי גר שמת ואין לו יורשים נכסיו הפקר, אלא בגלל שהוא צריך לכפר על מה שנשבע לשקר, עליו להביא את הכסף לכהנים. ומכיון שהוא מת אין כפרה למתים.

והקרבן אשם ירעה עד שיפול בו מום, וימכרו אותו, והכסף הולך לקניית קרבנות נדבה להקרבה בזמן שהמזבח בטל מקרבנות.

נתן הכסף לאנשי משמר: והוא מת עוד קודם שהם הספיקו להקריב את הקרבן אשם, אין היורשין יכולים להוציא את הכסף מידי הכהנים.

נתן הכסף ליהויריב: הדין הוא שלכתחילה יש למסור את הקרבן והכסף לאותו משמר, אמנם בדיעבד אם מסר את הכסף למשמר אחד ואת הקרבן למשמר אחר יצא (מהרש"א), ובתנאי שקודם מסר את הכסף ואחר כך את הקרבן, ולא להיפך (כפי שלומדת הגמרא מפסוקים).

ולכן אם מסר את הכסף למשמרת יהויריב ואת האשם למשמרת ידעיה הבאה אחריה, יצא ידי חובה. אבל אם עשה להיפך - אם עדיין משמרת יהויריב לא הקריבה את האשם, עליהם להחזיר אותו למשמרת ידעיה שהם יקריבו אותו, כי בני יהויריב עשו שלא כדין כשקבלו את האשם לפני הכסף. אבל אם הם כבר הקריבו את האשם, על הגזלן לחזור ולהביא קרבן אחר. והטעם משום ש'המביא גזילו עד שלא הביא וכו' כנ"ל.

נתן את הקרן ולא נתן את החומש: נתן לכהנים את הקרן ולא את החומש, אין החומש מעכב מלהקריב את האשם, ולאחר מכן יתן את החומש.

נמרא: ת"ר אשם זה קרן: נאמר בגזל הגר "וְאִם אִין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו, הָאֲשָׁם הַמוֹשֵׁב לֵה' לְכַהֵן מְלִבַּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו". ה'אשם' זה קרן ו'המושב' זה חומש. הברייתא שואלת: אולי ה'אשם' זה הקרבן איל עצמו, ו'המושב' זה קרן וחומש (רש"ש)?

למאי נפק"מ: ואם תשאל מה הנפקא מינה מה זה 'אשם'? התשובה: רבא אמר שאם החזיר את הכסף של גזל הגר בלילה לא יצא ידי חובתו (כי התורה רצתה שהגזלן יחזיר את הגזילה בפרסום, מאירי), וכן אם החזיר אותו לחצאין בשתי פעמים לא יצא. והטעם משום שהתורה קראה לו 'אשם' ללמד שדינו כמו קרבן אשם שפסול להקרבה בלילה ופסול להקרבה לחצאין. וממילא אם נאמר שה'אשם' הוא הקרבן ולא הכסף, הרי זה שלא כדברי רבא.

כשהוא אומר: אך באמת אי אפשר לומר כן. משום שנאמר בהמשך הפסוק "מְלִבַּד אֵיל הַכִּפָּרִים" שהוא הקרבן אשם, ואם כן בהכרח ש"הָאֲשָׁם" הכוונה לקרן.

תניא איך אשם זה קרן המושב זה חומש וכו': ואם תשאל אולי 'אשם' זה חומש והמושב זה 'קרן'? ומאי נפקא מינה האם קודם כתוב בפסוק קרן ואחר כך חומש או להיפך?

תשובה: לאפוקי ממתניתין: במשנתנו כתוב שאם שילם את הקרן ולא את החומש, אין החומש מעכב. אבל אם 'אשם' זה חומש, אז אדרבא חומש מעכב! כי התורה קראה לו בלשון של 'קרבן' (ללמד שכמו שקרבן מעכב גם הוא מעכב). אלא לומדים מהפסוק הקודם "וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו" שה'אשם' זה קרן וה'חומש' מתווסף עליו.

תניא איך אשם זה קרן וכו' ובגזל הגר וכו': כלומר בגזל גר ונשבע לשקר ולאחר מותו הודה. ואם תשאל אולי 'המושב' זה כפל, והיינו במקרה שגנב גר ונשבע ובאו עדים שגנב ולאחר מכן הודה, שיתחייב לשלם לכהנים כפל (מכיון שבאו עדים קודם שהודה, שטמ"ק)?

התשובה: נאמר "וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו" האשם המשולם בראש (= בתחילה) הוא הקרן ועליו מוסיפים חומש, ואילו כפל לא מוזכר בפסוק.

גופא אמר רבא וכו': הגמרא חוזרת ומביאה את הדברים שנאמרו למעלה.

ואמר רבא גזל הגר שאין בו שוה פרוטה: אם בכסף שהוא משלם לכהנים אין שוה פרוטה לכל כהן וכהן מבני המשמרת, הוא לא יצא ידי חובתו, ולכן אם אין מספיק כסף עליו להוסיף כסף מכיסו.

בעי רבא אין בו למשמרת יהויריב: אם אין בסכום שוה פרוטה לכל כהן שבמשמרת יהויריב, אבל יש בו שוה פרוטה לכל כהן שבמשמרת ידעיה, מה הדין?

שאלה: **היכי דמי:** אם הוא נתן את הכסף לבני ידעיה בזמן המשמרת שלהם, פשוט שיצא ידי חובה כי יש מספיק כסף לכולם.

תשובה: **לא צריכא:** אלא מדובר שהוא נתן את הכסף למשמרת ידעיה בזמן של משמרת יהויריב. והספק הוא האם מכיון שזה לא הזמן של המשמרת שלהם הוא לא עשה כלום, או שבגלל שבכל מקרה הכסף לא ראוי למשמרת יהויריב אם כן מתחילה הוא מיועד למשמרת ידעיה הבאה אחריהם. (ואת הקרבן יתן לאחר מכן למשמרת יהויריב, כפי שלמדנו למעלה שאם מסר את הכסף למשמרת אחת ואת הקרבן למשמרת אחרת יצא. תוס').

*

נאמר בתורה **"וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְחֻרְבָּה לְכָל בְּנֵי אֶהֱרָן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו"**, ומכאן לומדים שאסור לכהנים העובדים בבית המקדש לחלק מנחה כנגד מנחה או קרבן כנגד קרבן, כלומר שכהן אחד יקבל את כל המנחה או הקרבן הזה וכנגד זה יקבל הכהן השני את המנחה או הקרבן השני, אלא כולם חולקים בשווה במנחה ובקרבנות.

בעי רבא: האם מותר לכהנים לחלק גזל הגר כנגד גזל הגר, כלומר אני יקבל את כל גזל הגר הזה ואתה תקבל את כל גזל הגר השני, או שעליהם להתחלק בשווה בכל גזילה וגזילה כמו לגבי מנחה וקרבנות.

צדדי הספק: **מי אמרינן וכו':** האם כיון שגזל הגר נקרא "אשם" (= "וְאִם אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמוּשָׁב לַיהוָה לְכֹהֵן") הרי שדינו כ'קרבן' שכל הכהנים חולקים בו בשווה, או שגזל הגר הוא 'ממון' ואינו 'קרבן' וא"כ מותר לכהנים לחלק גזל הגר כנגד גזל הגר. רבא פשט את הספק שגזל הגר נקרא "אשם".

בעי רבא: כהנים שמקבלים את גזל הגר, האם הם מקבלים זאת כיון שהם נחשבים ליורשי הגר או שזה ככל מתנות כהונה שנתן להם הקב"ה.

למאי נפקא מינה: והנפק"מ היא כגון שגזל מהגר חמץ שעבר עליו הפסח חמץ לפני פסח, ועבר עליו הפסח ונאסר בהנאה ואח"כ מת הגר, אם הכהנים נחשבים ל"יורשים" הרי שהגזלן מחזיר אותו לכהנים, לפי שזה מה שהוריש להם הגר, וכשם שאם הגר היה חי הגזלן היה יכול לומר לו 'הרי שלך לפניך' כך הגזלן יכול לומר להם 'הרי שלכם לפניכם', אבל אם זה נחשב למתנות כהונה אינו יכול להחזיר להם, לפי שזה כעפר בעלמא ולא החזיר להם כלום.

רב זעירא בעי הכי: רב זעירא הסתפק כך: גם על הצד שזה נחשב למתנות כהונה אין ספק שהוא יכול להחזיר לכהנים, לפי שזו המתנה שהקב"ה אמר לו להביא להם, והרי היא לפניהם. הספק הוא במקרה שהכהן קיבל עשר בהמות מגזל הגר (= שהגזלן שגזל מהגר עשר בהמות הביאם לכהן), השאלה היא האם על הכהן להפריש מהם מעשר בהמה או לא.

צדדי הספק: **יורשין הוו וכו':** האם הם יורשים, והדין הוא שיתומים שנפלו להם בהמות בירושה מאביהם ועדיין לא חילקו אותם ביניהם חייבים במעשר בהמה, וכמו כן הכהן חייב להפריש כיון שהוא 'יורש', או שזה נחשב למתנות כהונה, והדין הוא שהקונה עשר בהמות וכן המקבל במתנה עשר בהמות פטור ממעשר בהמה, וא"כ גם הכהן פטור.

הגמ' פושטת את הספק מתוספתא:

ת"ש: 24 מתנות כהונה ניתנו לאהרן ובניו, וכולן ניתנו ב'כלל ופרט וכלל' ו'ברית מלח', דהיינו שנאמר לגבי מתנות כהונה "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל אֶהֱרֹן וְאֶנִּי הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמֹתַי לְכָל קֹדֶשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", זהו 'כלל', ונאמר "זֶה יְהִי לָךְ מִקְדָּשׁ הַקְּדוּשִׁים מִן הָאֵשׁ" ואח"כ התורה מפרטת את כל המתנות וא"כ זהו 'פרט', ונאמר "כֹּל תְּרוֹמֹת הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ", זהו 'כלל', ונאמר שם "בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְהוָה לָךְ וּלְזַרְעֶךָ אִתָּךְ", וזה בא ללמדנו שכל המקיים מתנות כהונה הרי זה כאילו קיים את כל התורה כולה שנדרשת ב'כלל ופרט וכלל', וכאילו קיים את כל הקרבנות שנאמר בהם "ברית מלח".

ואלו הן: התוספתא מפרטת מה הם 24 מתנות כהונה.

עשר במקדש: עשר מתנות כהונה ניתנו לכהנים שיאכלום בבית המקדש. **ארבע בירושלים:** נאכלות בכל העיר ירושלים. **ועשר בגבולים:** בשאר ערי ארץ ישראל.

...וגזל הגר. **וקא קרי מיהת מתנה:** כלומר אחת ממתנות כהונה שבגבולים היא גזל הגר, והתוספתא קוראת לזה 'מתנה', א"כ מוכח שגזל הגר זו מתנת כהונה ולא ירושה.

*

למדנו במשנתנו - נתן את הכסף לאנשי משמר ומת, אין היורשין יכולים להוציא מידם (= של הכהנים):

ש"מ כסף מכפר מחצה: משמע שהכסף שהגזלן נותן לכהנים מכפר לו מחצה על חטאו (= כלומר מכפר לו חצי גם אם לא הספיק להביא את קרבן האשם לפני שמת), שאם הוא לא מכפר כלל היה על הכהנים להשיב את הכסף ליורשי הגזלן, כיון שהוא לא נתן את הכסף לכהנים על דעת שלא יתכפר לא כלל, אלא בהכרח שכסף מכפר מחצה.

קושיא: אלא מעתה: א"כ חטאת שמתו בעליה (= שהפריש בהמה לחטאתו ומת לפני שהספיק להקריבה) תצא לחולין, כיון שלא הפרישה על דעת שימות לפני שיקריב אותה, ומדוע הדין הוא שהיא נשארת קדושה והולכת למיתה?

תירוץ: אמרי: חטאת שמתו בעליה זו הלכה למשה מסיני שהולכת למיתה.

קושיא: אלא מעתה אשם: א"כ אשם שמתו בעליו יצא לחולין, כיון שלא הפרישו על דעת שימות לפני שיקריב אותו, ומדוע הדין הוא שירעה עד שיפול בו מום?

תירוץ: אשם נמי: גם לגבי אשם שמתו בעליו נאמרה הלכה למשה מסיני ש'כל שבחטאת מתה באשם רועה' (= כל בהמה שאם היתה מוקדשת לחטאת היה דינה למות, כגון שמתו בעליה, כך אם הוקדשה לאשם הדין הוא שתרעה עד שיפול בה מום).

קושיא: אלא מעתה יבמה: א"כ אשה שמת בעלה ללא בנים ועליה להתייבם לאחיו של בעלה, ואחיו הוא מוכה שחין ואינה רוצה להתייבם לו, שתצא לשוק (= שתוכל להינשא למישהו אחר) ללא חליצה, כיון שעל דעת כן (= שאם בעלה ימות היא

טיפול לפני מוכה שחין) היא לא קידשה את עצמה לבעלה, ומדוע הדין הוא שאסור לה להינשא לאחר ללא חליצה?

תירוץ: התם: לגבי יבמה ברור לנו שהיה נוח לה להינשא לבעלה למרות שיש לה ספק אולי בעלה ימות והיא תיפול לפני מוכה שחין, וכדברי ריש לקיש שאשה נוח לה בכל בעל שתמצא מאשר לשבת אלמנה (- בודדה), ולכן היא נישאה לו גם על דעת שאולי היא תיפול לפני מוכה שחין.